

FITÒNIMS COL·LECTIUS CATALANS AMB ELS SUFIXOS -ET/-EDA (o -ETA) I -ÓS/-OSA ESDEVINGUTS LLINATGES

Antoni Llull Martí

Els noms de col·lectius botànics, o noms que designen una plantació o agrupació natural de determinades classes de planta poden ésser formats per diversos sufixos afegits al nom singular de la planta de què es tracti. A Mallorca els més usuals són els formats amb els sufixos -ar (ametlerar, alzarar, pinar, etc.) i -al (figueral, garroveral). No tenim a l'illa fitònims col·lectius acabats en -et/-eda, o -ós/-osa, procedents de noms llatins amb els sufixos -et/-eta i -osus/-osa: tenim pinars però no tenim pinets ni pinedes, ni pinoses; tenim figuerals però no figueredes, tenim romegueral però no tenim romagoses; tenim algun joncar, però no tenim cap juncosa; tenim algun espinegar però no cap espinagosa; tenim olivars però no olivets ni olivedes. I alguns d'aqueixos noms d'agrupacions de plantes que no tenim a Mallorca podem trobar-los a l'illa com a llinatges ben corrents, com són Avellanet, Bruguet, Bujosa, Fageda, Lloret, o Sureda.

Aqueixos sufixos avui en dia ja no s'usen per a formar noms, siguin col·lectius o no, però els derivats de -osus/-osa es mantenen prou actius en la formació d'adjectius que indiquen abundor d'una cosa, com *fangós*, *polsós*, o bé una qualitat, com *bondadós*, *oliós*, *greixós*.

Segons remarca en la seva tesi doctoral M. Reina Bastardes, entre els sufixos que formen col·lectius botànics en llatí, -ETUM/-ETA és l'únic nominal, mentre que els altres (-ARIUS, -OSUS, -ARE, -ALE) són originàriament adjectivals. -ETUM és el sufix més ben representat, en la toponímia catalana d'arrel més antiga, cosa que contrasta amb l'estat actual de la llengua, en què la productivitat de -ETUM és nul·la, i la de la seva parella femenina -EDA, molt reduïda, mentre que els sufixos per excel·lència en la formació més moderna de col·lectius botànics, -ar (llatí -ARE) i -al (llatí -ALE), estan comparativament mal representats en la toponímia més antiga, cosa que demostra que la seva expansió en la llengua és posterior. El fet que a Mallorca no en tinguem quasi cap mostra, sembla indicar que en temps del repoblament català de l'illa, al segle XIII, ja no era usual crear noms d'agrupacions de plantes mitjançant els sufixos -et/-eda i -ós/-osa.

Es dona la circumstància que alguns dels col·lectius formats en llatí medieval amb -ETUM ens ha arribat amb la forma -edo i fins i tot -eto en alguns topònims catalans que també són llinatges, com el *Coll d'Artedo*, a l'Alta Ribagorça; *Escobedo* i *Romedo* al Pallars Sobirà, i

L'Ometo, al terme d'Unarre, al Pallars Jussà. Alguns d'aquests noms acabats en -o no ho són per castellanisme, sinó que es formaren així en antics dialectes pirinencs molt influenciats pel basc. Altres formats en llatí amb el sufix -ETA ens han arribat amb aquesta forma, sembla que a través del mossàrab, i l'han conservada, com és el cas dels topònims *Lloreta* i *Roseta*, també cognoms, si bé molt rars, i *Carrasqueta*, *Coscolleta*, *Clopeteta*, *Gatelleta* i *Teixeta*, que no he sabut trobar com a noms de família.

En alguns casos, ens trobam que el mot col·lectiu s'escurçà per síncope o per haplologia. N'és un bon exemple el nom de la població del Vallespir que partint de *Ceresetum* 'cirerar', sembla que passà per *Cer(e)sed*, que es transformà en **Cereet*, i finalment en *Cered*, d'on l'actual Ceret.⁶ Altres casos en què sembla que també s'ha produït haplologia són *nespleda* (<*nesple(re)da*) i *olivet* (<*olive(re)t*), més alterat encara en la forma *oliet*. Cal també tenir present que el nom d'un determinat col·lectiu pot contenir un article aglutinat, cosa que, si no es té en compte, pot dificultar-ne la reconeixença, com ocorre amb Lleret, procedent de *l'aseret*, del llatí *aceretum* < *acer* 'auró' o 'arç'.

Convé advertir que els mateixos sufixos es poden trobar també en noms que designen alguns col·lectius no botànics, com són els casos de *colobret* (de colobra, casta de serp),⁷ *maqueda* (de mac),⁸ *pedret*, *pedrosa* (de pedra) *tormet* i *tormeda* (de *tormo* 'penyal') o procedents de mots llatins formats amb el sufix diminutiu -ĪTTU, que en català vingué a coincidir amb el col·lectiu -ētu, representats un i altre per -et. Això pot suscitar dubtes en noms com Cornet, Pinet, Poblet, Rouret, que tant poden representar diminutius singulars com col·lectius. I alguns que sembla que coincideixen amb nom de planta, no hi tenen res a veure, com Gramós, nom d'un llogaret de prop de la Seu d'Urgell, que no tan sols no és col·lectiu, sinó que res no té a veure amb cap gramínia. Vaig haver d'anar alerta a no confondre amb fitònims altres noms acabats en -et que tampoc no corresponen a plantes, com Miret, diminutiu de Mir, i d'altres que essent fitònims no són col·lectius, encara que ho sigui la base sobre la qual s'han format, com és el cas de Millaret, diminutiu de *millar* 'camp de mill', altrament dit *millet*. Busquets sembla que és un plural, amb canvi vocàlic, de *bosquet*, diminutiu de *bosc*, com Omet podria ésser equivalent a *omeda*, o diminutiu d'*om*. També ens podem trobar amb alguns topònims molt antics, alguns de poblacions importants, acabats en -et/-eda i -ós/-osa que no sembla que procedeixin de noms de plantes, com Tavertet, Tolosa i Tortosa, d'etimologia incerta i molt antiga, sembla que preromana.

Hi ha llinatges amb els sufixos esmentats que poden provenir directament d'un d'aqueixos fitònims, però és molt més probable que provinguin de topònims originats per l'existència, actual o històrica, d'una determinada agrupació de plantes de la mateixa espècie en el lloc on n'ha quedat el nom. Pinet, Rouret o Fonollet poden representar diminutius de pi, roure o fonoll, però pot considerar-se com a quasi segur que provenen de col·lectius botànics a través de topònims.

Els col·lectius botànics formats amb els sufixos derivats de -ETUM/-ETA també abunden en castellà, però no tant com en la nostra llengua, i en molts de casos han esdevingut, igualment, llinatges, com *Ahedo* 'fageda'; *Alameda* 'albereda'; *Aliseda* 'verneda'; *Salceda* 'salzedà'; *Fresneda* 'freixeda', *Robledo* 'roureda', etc., (alguns coincideixen gràficament amb els nostres,

6 Ho indica més detalladament Coromines a l'*Onomasticon Cataloniae*, III, pàg. 360-361.

7 *Colubretum* 'lloc on niu de serps', ha donat nom als illots anomenats Columbrets, i també es troba el nom de la serp *colobra* en el nom antic de Formentera, *Colubraria* per als romans i *Ophiusa* per als grecs, segons l'*Onomasticon Cataloniae*, t. I, pàg. 89 i t. III, pàg. 414. No està prou clara la relació amb *colobra* del topònim mallorquí *sa Calobra*.

8 De *macar* 'lloc on abunden els macs' prové el topònim menorquí *Macaret* (segons l'*Onomasticon Cataloniae*, t. V, pàg. 115). En aquest cas sembla que es tracta d'un diminutiu.

com *Figuereda*, *Noguereda*, *Oliveda* i *Pruneda*), mentre que els derivats de -OSUS/-OSA hi són bastant rars, i també en trobam amb forma coincident amb els respectius en la nostra llengua, com *Carrascosa*, *Espinosa* i *Juncosa*. En portuguès en trobam amb grafia coincident amb la dels respectius castellans, com *Olmedo*, *Robledo*, i altres molt fàcils de reconèixer, com *Castanhedo*, *Figueredo*, *Mirtedo*, *Moreiredo* i *Olivedo*. En italià n'hi ha molts més, la majoria semblants als nostres, com *Querceta* 'Cerqueda', *Canneto* 'Canet', *Faggeto* 'Faget'⁹, *Frascineto* 'Freixenet', *Rovereto* 'Rovira'; *Saliceto* 'Salzet', i altres que no requereixen traducció, com *Albaredo*, *Cardeto*, *Cardoso*, *Castagneto*, *Ginestreto*, i *Oliveto*. Els francesos d'aquesta classe són de reconeixement més difícil perquè el sufix *-et*, gairebé l'únic que fou emprat en la formació de col·lectius, ha evolucionat fins a tornar *-aie*, molt sovint escrit *-ay* i pronunciat, en un i altre cas, /é/. Per tant, trobam fitònims i cognoms com *Chênaie* (< *chêne* 'alzina', com a cognom amb grafies com *Chênais*, *Chesnais* i *Chenay*); *Frênaie* (< *frêne*) 'Freixeda', com a cognom amb grafies com *Frenais*, *Fresnay* i *Frênay*; *Genêtaie* (< *genêt*) 'ginestreda', com a cognom amb grafies com *Genestay*), *Houssaie* 'grevoleda' (< *houx* 'grèvol'), com a cognom el trobam amb la grafia *Houssay*; *Rouvraie* (< llatí *robur*) 'roureda', com a llinatge amb les grafies *Rouvrais* i *Rouvray*. Altres col·lectius, com *aulnaie* (< *aulne*) 'verneda', *hêtraie* (< *hêtre*) 'fageda', *hormaie* (< *horme*) 'omeda', i *noyeraie* (< *noyer*) 'noguereda', no els he sabut trobar com a llinatges. Alguns cognoms francesos o d'origen francès tenen l'aparença de col·lectius botànics o diminutius catalans, però no provenen de cap fitònim, com *Bardet*, *Bardolet*, *Dorlet*, *Manet*.¹⁰

Una cosa curiosa és que la llengua basca o eusquera adoptà en temps antics el sufix llatí -ETA per formar, com es feia en aqueixa llengua, noms de col·lectius vegetals, i per això hi trobam *arizaleta* 'roureda' (d' *ariz* 'roure'); *arteta* 'alzinar' (d' *arte* 'alzina');¹¹ *berroeta* 'batzerar' (de *berro* 'batzer'); *saraseta* 'salzedà' (de *saratz* 'salze'), *ustaeta* 'gramaneda' (d' *usta* 'gram'), i fins i tot col·lectius d'altres elements naturals, com *arrieta* 'pedregar' (d' *arri* 'pedra') o *errotaeta* 'molinar' (d' *errota* 'molí'). Tots aquests són també usuals com a llinatges.

De l'obra de Francesc de B. Moll sobre els nostres llinatges,¹² vaig extreure 162 noms de família procedents de fitònims acabats en *-et/eda* o *-ós/osa*. Tots, o quasi tots, deuen procedir de topònims constituïts per un dels esmentats col·lectius botànics. El llinatge Sureda, posem per exemple, més que haver estat duit, en principi, per qualcú que tenia una relació directa amb un bosc d'alzines sureres, degué ésser adoptat com a cognom per qualcú procedent d'un dels noms de lloc anomenats *Sureda* o *la Sureda*. I a Mallorca, on no hi ha ni sembla que hi hagi hagut boscs de sureres, Sureda és un llinatge molt conegut des de temps antics en tots els estaments socials, i és present a la capital i en diversos pobles de l'illa. Entre els cavallers que acompanyaren el rei En Jaume a la conquesta hi havia el cavaller Arnau Sureda, natural del Rosselló, el qual va rebre importants propietats a Manacor i a altres llocs, i en la toponímia illenca trobam possessions anomenades *Son Sureda* al ja esmentat Manacor, a Artà, a Inca, a Marratxí, a Sant Llorenç, i en altres llocs, ultra els més moderns i menys extensos *Can Sureda*.

9 Entre els cognoms corresponents a col·lectius amb sufixos derivats de *-et/-eta* en italià (o en llengües d'Itàlia), aquells dels quals n'he trobat més variants són els corresponents al faig: *Faggeto*, *Faggeta*, *Faeta*, *Faedo*, *Faeto*, *Faetto*, *Faito*, *Faét*, *Faéd*, *Faédi*, *Faé*, *Fo*. Tots aquests figuren al llibre d'Emidio de Felice *Dizionario dei cognomi italiani*, Mondadori, Milano, 1978, pàg. 120, s.v. *Faggi*.

10 Per a la recerca de cognoms francesos corresponents a col·lectius m'he valgut principalment del *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*, d'Albert Dauzat, Larousse, París, 1951.

11 Però *arto* en aragonès ho diuen a l'aranyoner (*Prunus spinosa*), en castellà *endrino*, i a altres plantes espinoses. A Osca hi ha una població de nom *Artosa*, i una altra d'homònima a Astúries. També *Artieda* és derivat d'*arto*, i es troba com a nom d'algunes poblacions a Aragó i a Navarra.

12 Francesc de B. Moll, *Els llinatges catalans*, Editorial Moll, Palma, 2a edició, 1982.

No he sabut localitzar a l'illa cap altre topònim acabat amb un dels sufixos esmentats al paràgraf anterior fora de *Canet*, nom d'una possessió dins el terme d'Esporles, i *es Jonquet*, avui barriada de Palma, i els *cingles de sa Jonqueta*, el *coll de sa Jonqueta*, i el *penyal de sa Jonqueta*, tots a la serra de Tramuntana, i *sa Jonquereta* dins el terme de Son Servera. Però és prou conegut el llinatge *Juncosa* (<*Joncosa*), que es troba a l'illa des de final del segle XIX, com també el llinatge *Bujosa*, que sembla derivat de *boixosa* 'bosc de boixos', malgrat que no n'hi hagi a l'illa.¹³ En alguns casos la terminació *-eda* s'ha alterat en *-era*, sufix llatí que també és usual en la formació de col·lectius botànics, com per exemple Bruguera, Jonquera, Romeguera.

Cercant dins bases de dades més extenses que aquelles a les quals tingué accés Moll per a la preparació de l'obra esmentada, he pogut augmentar considerablement el nombre (quasi el doble) de llinatges catalans procedents, directament o a través de topònims, de col·lectius botànics formats amb els referits sufixos. En primer lloc vaig fer una recerca a través de l'índex alfabètic de l'*Onomasticon Cataloniae* i vaig anotar tots els topònims que hi vaig veure acabats en *-et*, *-eda*, *-eta* i en *-ós* i *-osa* (poc més de quatre-cents, en total), i tot seguit vaig comprovar quins d'aquests corresponien a fitònims col·lectius, dels quals en vaig comptar prop de tres-cents, i després vaig comprovar quins d'aquests no eren entre els cent seixanta-dos que havia tret de l'obra de Moll, i finalment vaig cercar entre els que quedaven quants n'hi havia que a més de fitotopònims eren també llinatges, amb la qual cosa vaig poder afegir-ne noranta-quatre a la llista anterior. El pas següent fou confeccionar una llista dels fitònims col·lectius amb els esmentats sufixos ressenyats a la citada tesi doctoral de Bastardes, cent-cinquanta en total, entre els quals en vaig poder treure quinze de corresponents a llinatges que no eren a cap de les dues llistes anteriors, i vaig arribar així a poder augmentar la llista procedent dels estudiats per Moll amb cent nou cognoms. Finalment n'hi vaig afegir alguns de trobats en altres llocs, amb la qual cosa ofereix ací, amb alguns comentaris, una recopilació de 287 cognoms procedents de col·lectius vegetals composts amb aqueixos sufixos.

Vaig comprovar quins dels topònims estudiats a l'*Onomasticon* i quins dels recollits de la llista de Bastardes corresponien a cognoms mitjançant una llarga sèrie de recerques, primerament en diversos llibres que tracten sobre llinatges¹⁴ i tot seguit a través d'Internet. Les pàgines que vaig trobar dedicades a genealogia i explicació dels significats o història de cognoms em foren de poca utilitat, perquè la majoria d'aquests no hi havien estat recollits. Finalment vaig procedir a recerques individualitzades a través de la *www*, que em varen permetre comprovar l'existència d'alguna persona, o més d'una, que tenien algun d'aqueixos cognoms.

També vaig voler comprovar sobre la guia de telèfons de Mallorca quins d'aquests cognoms podien trobar-se a l'illa. Tot i que la recerca ha estat laboriosa, la llista que n'ha resultat no pot considerar-se exhaustiva, puix que supòs que ampliant el camp de recerca i dedicant-hi prou temps encara podríem adjuntar alguns cognoms més als ací detallats i comentats.

No he pogut, ni m'ho he proposat, consultar censos sencers per tal de trobar-hi tots els cognoms d'aqueixes característiques. Només per donar-me una idea de la freqüència dels més usuals, vaig repassar una relació de prop de 6.300 noms d'opositors en unes proves de nivell

13 Moll, op. cit., opina que Bujosa prové de Boixosa, com també Joan Veny a «L'equivalència acústica B=G en català: els casos "bole-rany", "remolf" i "boixac", "galdiró"», dins *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, XVIII, pàg. 104; mentre que Coromines, a l'*Onomasticon*, III, 104, el considera variant de Botjosa, corresponent al col·lectiu de *botja*, nom de diverses plantes boscanes.

14 Principalment el de Gutierre Tibón, *Diccionario etimológico comparado de los apellidos españoles, hispanoamericanos y filipinos*, México, 1988, i *Ensayo etimológico filológico sobre los apellidos castellanos*, de José Godoy Alcántara, Madrid, 1871.

estatal¹⁵ i només en vaig poder treure quinze, d'aqueixos cognoms: *Espinosa*, 9 vegades; *Robledo*, 3 vegades; *Cardoso*, *Carrascosa* i *Zarzosa*, 2 vegades, i usats cadascun per una sola persona, *Acevedo*, *Alzuet*, *Carrizosa*, *Canet*, *Castañeda*, *Cepeda*, *Hinojosa*, *Pineda*, *Rebolledo* i *Sureda*. El percentatge d'ús del conjunt d'aqueixos llinatges entre tots els ressenyats a l'esmentada llista no sobrepassa el 0,002%

Sobre una altra relació de molts de noms, aproximadament 2.780, corresponent als alumnes admesos a la UIB per als cursos de 2001 a 2002,¹⁶ igualment només vaig poder treure'n quinze de corresponents a fitònims col·lectius: *Sureda* és el que hi apareix més vegades (5) seguit d'*Espinosa* (4), *Juaneda*, (3), *Fresneda*, (3), *Massanet* (2), i una sola vegada *Artieda*, *Beteta*, *Boixeda*, *Carrascosa*, *Hinojosa*, *Lloret*, *Olmedo*, *Ortigosa*, *Pineda* i *Ramoneda*. En conjunt, entre tots els cognoms esmentats a la llista (2.780 x 2 = 5.560) suposen aproximadament un 0,005%, percentatge bastant superior al que surt de la llista confeccionada amb habitants de tot l'Estat.

Una vegada posades en ordre les relacions de cognoms, vaig tractar de localitzar col·lectius botànics en altres llengües procedents, com els nostres, de mots llatins amb els mateixos sufixos, i que també fossin llinatges, concretament en castellà, en italià, en francès i en portuguès. Els que hi vaig trobar foren molt pocs en comparació amb els que tenim en la nostra. Els he aprofitat per a notes complementàries quan m'ha semblat oportú o prou il·lustratiu.

I ara pas a detallar els llinatges d'aqueixes característiques que són esmentats com a fitònims col·lectius a la secció «Noms de plantes i el seus conreus, flors i fruits» de l'esmentada obra de Moll, amb indicació de la planta a la qual es refereixen segons aquest autor, i seguidament els que hi he pogut afegir, procedents d'altres fonts, també amb el nom de la planta i algunes altres observacions. Quan el nom de la planta sobre la qual es formà el col·lectiu difereix molt del seu nom actual, bé sigui llatí o català, el pos entre parèntesis i en cursiva a darrere del fitònim ressenyat. En els casos en què la procedència és prou transparent, només hi indic el nom català de la planta en singular. Un asterisc darrere el cognom indica que l'he trobat entre els actuals habitants de Mallorca.

1. Llinatges amb els sufixos -et/-eda i -ós/-osa corresponents a fitònims col·lectius que es troben a *Els llinatges catalans*, de Francesc de B. Moll

1.1. Llinatges amb el sufix -et/-eda

Abellanet* (var. gràfica d'Avellanet).
 Albareda (var. gràfica d'Albereda).
 Albereda (< àlber).
 Albaret (< àlber).
 Albreda (var. form. d'Albereda).
 Alberet (< àlber).
 Alcet (< *illicetum*, < *illex -icis* 'alzina').

¹⁵ *Pruebas de selección para vigilantes de seguridad y especialistas. Convocatoria 85/2011 (Resolución de la Secretaría de Estado de Seguridad de 25 de noviembre de 2010).*

¹⁶ Publicada al *Diario de Mallorca* del dia 12 de juliol de 2001.

Almeda (< *ulmeta* 'om')

Alzet (< *elze*, un antic nom de l'alzina).

Alzinet (< *alzina*)

Arbuset (per arbocet < arboça).

Argelaguet (< *argelaga*).

Arnet* (< *arn*).

Arseda (< *ař*).

Aulet* (probablement d'*ebuletum* < *ěbulūs* 'èvol', o d'*ilice* 'alzina').¹⁷

Avellaneda* (< *avellaner*).

Avellanet (< *avellaner*).¹⁸

Barset (< *barsa* 'romaguer').

Basseda (< *barsa*, o grafia alterada de *beceda*).

Basset* (sembla variant gràfica de Becet, de *beç* 'bedoll').

Berneda (variant gràfica de Verneda).

Boixeda (< *boix*. En aragonès *Buixeda*, també fitònim i llinatge).

Bruguet (< *bruc*).

Buguet (forma alterada de Bruguet).

Burguet (forma alterada de Bruguet).

Buscadella (forma alterada de Buscallela).

Buscallela (< *buscall*).

Buxeda (forma alterada de Boixeda).

Canet* (< *cannetum* 'canyar').

Canyet (< *canya*).

Cardet (< *card*).

Cardoneda (< *cardó*).

Cardonet (< *cardó*).

Cerceneda (< **quercineta* 'alzinar').¹⁹

Cercós (< llatí vg. **cercosus*, variant de *quercosus* < *quercus* 'alzina'. Cf. *Puigcercós*).

Cerqueda (< **cerqueta*, variant de *querqueta* 'alzinar').²⁰

Colet* (probablement de *col*).

Cordoneda (de *cardó*, amb canvi vocàlic).

Cordonet (de *cardó*, amb canvi vocàlic).

17 A l'*Onomasticon Cataloniae* (II, 276) Coromines diu que *Aulet* pot procedir del llatí *ebuletum*, col·lectiu d'*ebulus*, *Sambucus Ebulus* 'èvol', però a la pàgina següent, 277, diu «aulet, antiga denominació del bosc d'alzines». I al *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (I, 244), diu Joan Coromines que *alzina* prové «del ll. tardà *ILICINA*, femení de l'adjectiu *ILICINUS*, que reemplaça el clàssic *ILICEUS*; l'un i l'altre designaven només adjectivalment la fusta i el fruit de l'arbre (*materia ilicina*, *glans ilicina*), si bé en el període romànic el mot va acabar per aplicar-se com a substantiu substituint el ll. *ILEX*, nom clàssic de l'arbre mateix.» I a la pàgina 246 afegeix que «aulet, més que del nom *ILICINA* ve directament del primitiu *ILICE*». També fa referència que al País Valencià i Vall d'Ebre, a l'alzina l'anomenen *carrasca* i en altres llocs *aulina*, que deu procedir d'*ILICINA*. Un altre nom de l'arbre en llatí, potser el més corrent, és *quercus*.

18 A Aragó es troben els topònims *Abellaned*, *Abellaneto*, *Abesaneto*, *Abechaneto* i *Bellaneto*, segons Luis Villar Pérez, «Toponimia de origen vegetal en el Alto Aragón. II. Sinfitónimos relacionados con arbustos y su sentido ecológico», a *Flora Montibérica*, 29: 43-53 (V-2005).

19 Els col·lectius catalans que denominen una agrupació d'alzines procedeixen dels ja formats anteriorment en llatí o en català arcaic a partir dels mots derivats d'*ilicina* (< *ilice* < *ilex*) 'alzina', i també *aulet* i *elzeda*, del català antic *elze*, *quercus*, del qual són derivats *cercet* i *cerceda* i **carrasca*, preromà, del qual és derivat *carrascosa*.

20 *Cerqueda* és també el nom d'un poble de la Corunya, i *Cerqueta* i *Cerqueto* apareixen en la toponímia italiana entre altres col·lectius derivats de *quercus* (vegeu Giovan Battista Pellegrini, *Toponomastica Italiana*, Hoepli, Milano, 1990, pàg. 348-349).

- Cornet (< corner).
 Cuspineda (< cospí).
 Escobet (escoba < *scopa*; en cat. occ. ‘ginesta’) (cast. *Escobedo*).
 Espinet (< *spinetum* espines).
 Fageda* (< faig).
 Faget (< faig).
 Faixeda (variant de Fageda).
 Fenolleda (< fenoll ‘fonoll’).
 Fenollet (< fenoll ‘fonoll’).
 Figuereda (< figuera).
 Folguet (forma alterada de *falguet* < falguera).
 Fonolleda (< fonoll).
 Fonollet (< fonoll).
 Freixeda < freixa).
 Freixeneda (< freixa).
 Freixenet (< freixa).
 Frigolet (< frígola ‘farigola’).
 Fulguet (var. de Folguet < falguera; no s’ha de confondre amb Folquet, nom de persona germànic).
 Gabernet (var. gràfica de Gavernet).
 Gavernet (< gavarna, planta espinosa).
 Genebreda (forma alterada de Ginebreda).
 Genestós (forma alterada de Ginestós).
 Ginabreda (var. gràfica de Ginebreda).
 Ginastet (var. gràfica de Ginestet).
 Ginebreda (< ginebre).
 Ginestet (< ginesta).
 Ginestós (< ginesta).
 Gravolat (variant gràfica de *Grevolet* < grèvol).
 Grevoleda (< grèvol).
 Joaneda (vegeu Juaneda).
 Jonqueda (< jonc).
 Jonquet (< jonc).
 Juaneda* (probabl. de Juneda, topònim).²¹
 Junceda (< *junceta* ‘camp de joncs’, o de junça).
 Lloreda* (< llorer). A Astúries hi ha *Lloredo*, i *El Lorito* a Mèrida, també fitotopònims.
 Lloret* (< llorer).
 Lloreta (< llorer. Molt rar com a topònim i com a cognom).
 Maçanet (< maçana ‘pomera’).
 Malet* (potser de *maletum* ‘pomera’).
 Massanet* (variant gràfica de Maçanet).
 Millet* (< mill).

21 Això segons Moll a *Els llinatges catalans*, però diu Coromines (*Onomasticon Cataloniae*, IV, 486) que Juneda probablement és d’origen àrab, mentre que Juaneda probablement ve de *Joaneta* (< *juveneta*) ‘plantació d’arbres joves’.

Mollfulleda (deform. de *marfulleda* 'lloc on creix el marfull').
 Nespleda (< nesp(ple)re)da, < nesp(ler).
 Nogareda (var. gràf. de Noguereda)
 Noguereda (< noguer).
 Nogueta (< noguer).
 Olibet (var. gràfica d'Olivet).
 Oliet (var. d'Olivet).
 Oliveda (< olive(re)da).
 Olivet (< olive(re)t, < olivera).
 Olmet (< om).
 Omeda (< om).
 Omet (< om).
 Otzet (forma alterada d'Olzet < alzina).
 Otzeta (forma alterada d'Olzeta < alzina).
 Paradedda (forma alterada de Perereda).
 Perereda (< perera)
 Pineda* (< pi).
 Pruneda (< prunera).
 Prunet (< prunera).
 Rabasseda (< rabassa; pot significar el mateix que el cast. *Cepeda* < *cepa* 'rabassa').
 Ramoneda* (deform. de *romaneda*, contrac. de *romanineda* < romani).²²
 Rauret (variant gràfica de Rouret).
 Rebolleda (< reboll)
 Rodoreda (< roldor).
 Roset (< rosa; però també pot ésser una graf. incorr. de Rosset, dim. de Ros).
 Roureda (< roure).²³
 Rouret (< roure).
 Ruscalleda (< ruscalls, trossos de suro; *rusca* 'escorça de l'alzina surera').
 Salgueda (< cèltic *salik* 'salze').
 Salsaneda (variant gràfica de Cerceneda).
 Salcet (alteració fònica i gràfica de Salzet).
 Salset (alteració fònica i gràfica de Salzet).
 Salzedda (< salze).
 Salzet (< salze).
 Sarret (variant gràfica de Serret).
 Sarseneda (variant gràfica de Cerceneda).
 Sauledda (< saula 'salze').
 Saulet (< saula 'salze', o de *s'aulet*).²⁴
 Sauquet (grafia alterada de Saüquet).
 Saüquet (< saüc).
Serquedda (variant gràfica de Cerquedda).

²² A Aragó és *Romareda*, cognom també trobat a Mallorca.

²³ En castellà també són fitotopònims i cognoms els seus equivalents semàntics *Carballeda*, *Carballosa* i *Carbajosa*.

²⁴ Indica Coromines que pot provenir de *salicetum* 'salzet' o d'*ipsium ilicetum* 's'aulet, s'alzinar'.

Serret (< sarro ‘blet de bosc’).
 Serveret (< serva).
 Servet (sembla reducció, per haplologia, de Serv(er)et).
 Sureda* (< surer, alzina surera).
 Telleda (< tell).
 Timoneda (< timó ‘farigola’).
 Timonet (< timó ‘farigola’).
 Tomet (sembla reducció de Timonet).
 Tremoleda (< trèmol).
 Verneda (< vern).²⁵
 Vernet (< vern).
 Vinyet* (< vinya).

1.2. Llinatges amb el sufix -ós/-osa

Bojosa (< boix).
 Brossosa (< brossa).
 Brunyonosa (alteració formal de Prunyonosa).
 Brussosa (var. de Brossosa).
 Bujosa* (< boix. Vegeu la nota 3).
 Carrascosa* (< carrasca).²⁶
 Espinagosa (< espinac o espina).
 Espinosa (< espina).²⁷
 Fenollosa (< fonoll).
 Fenosa (< *fe* < *foenum* ‘fenàs’).
 Fonollós (< fonoll).
 Fonollosa, (< fonoll).
 Freixinós (< freixa).
 Garrigós (< garriga, o < garric, casta d’alzina).
 Garrigosa (< garriga, o < garric, casta d’alzina).
 Gavardós (< gavarna, planta espinosa).
 Ginebrosa (< ginebre).
 Ginestós (< ginesta).
 Grevolosa (< grèvol).
 Joncosa (< jonc).
 Juncosa* (var. gràfica de Joncosa).
 Lladonós (< lledó).
 Lladonosa (< lledó).
 Lladós (< lledó).
 Lladosa (< lledó).

²⁵ Els seus equivalents cast. *Aliseda* i basc *Alzueta* també s’usen com a cognoms.

²⁶ Gràficament i en significat coincideix amb el castellà, també usual com a cognom.

²⁷ Coincideix amb el castellà, llengua en la qual també s’usa com a cognom.

Matoses (pl. de matosa < mata).²⁸
 Melgosa (< melga).
 Molgosa (var. de Melgosa).
 Ortigosa* (< ortiga).
 Pinós (< pi).
 Pinosa (< pi).
 Prunyonosa (< prunyoner).²⁹
 Romagosa (< romeguer).
 Romegós (< romeguer).
 Rovirosa (< rovira 'roureda').
 Senillosa (< senill).
 Servós (< serva).
 Servosa (< serva).
 Telloa (< tell).

2. Llinatges procedents de fitotopònims amb els sufixos -et/-eda i -ós/-osa corresponents a topònims estudiats a l'*Onomasticon Cataloniae* i que no he trobat a l'obra de Moll

2.1. Amb el sufix -et/-eda

Aladernet (< aladern).
 Alzeda (variant gràfica d'Elzeda, <antic *elze*, < *ilex* 'alzina').
 Arboceda (arboç).
 Auleda (< *illiceta* < *illicem* < *illex -icis* 'alzina').
 Baladret (< baladre).
 Balaguet (< bàlec).
 Barcet (var. gràfica de Barset).
 Barseret (< barsa 'romeguer').
 Barset (< barsa 'romeguer').
 Batet (variant gràfica de Betet).
 Becet (< beç, nom pirinenc del bedoll).
 Bedoret (< beç).³⁰
 Betet (etim. dubtosa).³¹
 Beteta (vegeu Betet).
 Boguet (< boga 'bova').
 Boixet (< boix).
 Bovet (< bova).³²

²⁸ Trobat a la guia de telèfons de Palma en singular, Matosa.

²⁹ A la guia de telèfons de Palma hi apareix la variant formal i gràfica *Preñanosa*. El prunyó és també anomenat *arç negre*, i en castellà *endrino*.

³⁰ De *bedollet*, col·lectiu de *beç*, modificat per influència de l'occità. *El Bedoret* es troba a la Vall d'Aran.

³¹ «L'arrel BETT podria correspondre a l'antic mot cèltic BETTA 'remolatxa, bleda-rave' o a *BETTU 'bedoll'» (*Onomasticon*, II, 380).

³² Podria ésser un diminutiu de *bou*, però és més probable que provengui de *būdētum* 'estesa de bogues', 'joncar', 'aiguamoll', cast. *buhedo* (*Onomasticon*, III, 44, 45). La *buda* 'boga' o 'bova', ha donat nom a l'illa de Buda, al Delte de l'Ebre.

- Burset (< *alborcet* < *alborç*, variant d'arboç).
- Carxet (< *Caricetum* 'carritxar').
- Cassanet (< **cassanetu*, del mot gal *cassanos* 'roure').³³
- Castanyet (< castany 'castanyer').
- Cedret (*citretum* < *citrus* 'llimoner').
- Cercet (< *quercus* 'alzina').
- Cerconeda (**quercone* < *quercus* 'alzina').
- Ceret (< *ceresetum* 'cirerar').
- Ciuret (< *ceceretum* < *cicer* 'cigró' o 'pèsol').
- Codonyet (< codonyer).
- Cospineda (< cospí, nom de diferents espècies del gènere *Caucalis*).
- Elzeda (< *elze*, un dels noms antics de l'alzina).
- Faiet (< *fagetum*, faig).
- Felet (< *felectu* < *filictum* 'falguera').
- Felgueret (< felguera).
- Frasquet (< frasca 'fullaraca').
- Gamoneda (< gamó).
- Gavarret (< gavarra).
- Ginebret (< ginebre).
- Gramanet (< *gramineta* 'camp de gram').³⁴
- Lillet (< *lilietum* < *lillium* 'lliri').
- Lleret (< *l'aseret* < *aceretum* < *acer* 'auró', amb l'article aglutinat).³⁵
- Lloreta (< *Lloreda*, amb la -t- conservada per mossarabisme).
- Malet (var. gràfica de Melet).
- Matet (< mata).
- Melet (< *meletum* 'pomerar' < *mela* 'poma').
- Nogueret (< noguer).
- Ometo (L'Ometo, < *ulmeto* < *ulmus* 'om'. Molt rar).
- Olzeda (< arcaic *elze* < *ilex* 'alzina', amb canvi vocàlic).
- Olzet (< arcaic *elze* < *ilex* 'alzina', amb canvi vocàlic).
- Pinet (< pi).
- Poblet (< *populetum* < *populus* 'pollancre').
- Pomareda (variant gràfica de Pomerada).
- Pomerada (< pomer o pomera).
- Rabasset (< rabassa).
- Ramonet (< romaní, o diminutiu de Ramon).³⁶
- Rebollet (< reboll).

³³ *Cassanos* és també l'ètim del francès *chêne* < *chaisne* 'alzina' o 'roure'. (Algunes castes d'alzina i de roure s'assemblen molt i la gent sovint els confon.)

³⁴ *Gramenet*, forma ortogràficament més correcta, es troba molt rarament com a llinatge.

³⁵ Es troba documentat l'any 1086 com a *Laseretum*, i el 1120 com a *Leseret* (*Onomasticon*, V, 64). D'aqueixa última forma en degué desaparèixer la *s* i es palatalitzà la *L*, produint la forma actual.

³⁶ A l'*Onomasticon*, VI, 425, diu Joan Coromines: «RAMONET, RAMONEDA, forma resultant de metàtesi dels col·lectius *Romanineda*, *Romaninet*, reduïts el primer a *Romanet*, -eda amb haplogogia, com ja vaig indicar a DECat, VII, 426b30 i E.T.C. II, 40». A Aragó hi ha la forma *Romareda*.

Roet (< *roset*, amb pèrdua de la *s* intervocàlica. Rar com a topònim i com a cognom).
 Romanet (<romaní).
 Romedo (< *rome(re)do*. Molt rar com a cognom).
 Romet (< *rom(anin)et* < romaní). Molt rar com a topònim i com a cognom).
 Roset (< *rosetum* < *rosa*).
 Roseta (< *roseta* < *rosa*; molt rar com a topònim i com a cognom).
 Sabolledo (< *cepuletum* < *cepulla* 'cibolla').³⁷
 Saboredo (forma alterada de Sabolledo).
 Saldet (< *salicetum* < *salictus* 'salze').
 Salit (< *salicetum* < *salictus* 'salze', amb canvi vocàlic al sufix).
 Salita (vegeu Salit).
 Saliteda (< *salictus* 'salze').
 Susqueda (< *sisca* o *cesca*, mena de canyís).
 Teixeda (< *teix*).
 Tellet (< *tell*).
 Toret (< *tora* 'acònit').
 Uceda (< *ulex -icis*, nom del bruc en llatí clàssic).
 Ullastret (< *ullastre*).
 Xarxet (< *cercetum* < *quercus* 'alzina').³⁸

2.2. Amb el sufix *-ós/-osa*

Aldosa (< *elze*, nom arcaic de l'alzina, a través d' **Alzosa*).³⁹
 Argelagós (< *argelaga*).
 Avellanosa (< *avellan(er)osa* < *avellaner*).
 Badosa* (vegeu Bedosa).
 Bedosa (< *avetosa* < *avet*).
 Boixadós (< *boix*).
 Botjosa (< *botja*, classe d'herba).
 Canós (< *canya*).
 Cardós (< *card*).
 Cardosa (< *card*).
 Cercosa (com Cercós < **cercosus*, variant de *quercosus* < *quercus* 'alzina', segons Moll).
 Cirosa (< *cir(er)osa* < *cir(er)er*, amb haplologia).
 Falgós (< *falguera*).
 Falgosa (< *falguera*).
 Figuerosa (< *figuera*).
 Ginestosa (< *ginesta*).
 Molsosa (< *molsa*).

³⁷ «*Cepulla* és l'ètimon del castellà *cebolla*, de l'it. *cipolla*, fr. *civoule*, cat. dialectal *cibolla*; però no amb el significat de 'ceba', sinó d'unes cebes silvestres que es fan pels prats» (*Onomasticon*, VI, 462).

³⁸ O nom valencià del *cercet* o *cercetta*, espècie d'àneda blava (*Anas crecca* o *Anas querquedula*). El nom que li dóna Joan Mayol Serra, al seu llibre *Els aucells de les Balears*, Moll, Mallorca, 1978, pàg. 33-34, és *set-la*.

³⁹ Vegeu *Onomasticon*, II, 111, 177 i 277.

Rebollosa (< reboll).
 Santigosa (var. gràfica de Sentigosa).
 Sentigosa (< *sentix* ‘arç’ o ‘esbarzer’).
 Tremosa (< trèmol).
 Vernós (< vern).
 Vernosa (< vern).

3. Llinatges corresponents a fitònims col·lectius recollits per Bastardas i que no he trobat a les relacions extretes d’*Els llinatges catalans* i l’*Onomasticon Cataloniae*

3.1. Amb el sufix *-et/-eda*

Aceredo (< llatí *acer* ‘auró’, ‘arç’).
 Cerceda (< *quercus* ‘alzina’).
 Cereceda (variant de l’anterior).
 Espigolet (< espígol).
 Freixet (freixa).
 Olmeda (< om. Coincideix amb la forma castellana).
 Pomedà (< poma).
 Pomet (< poma)
 Romeneda (< romaní)
 Romenet (< romaní).
 Sabolleda (< cebolla).
 Sorbet (< *sorbetum* ‘bosquet de serves’).

3.2. Amb el sufix *-ós/-osa*

Brugosa (< bruc).⁴⁰
 Coscollosa (< coscoll).
 Folgosa (< falguera).
 Ladernosa (< lladern ‘aladern’).

4. Llinatges corresponents a fitònims col·lectius trobats en altres documents

Buxeda (variant gràfica i fònica de Boixeda).⁴¹
 Gatellet (< gatell).
 Lladernosa (< lladern ‘aladern’).
 Gaverret (alteració gràfica de Gavarret).

40 També és col·lectiu de bruc l’aragonès *Brocosa*, esmentat per Luis Villar Pérez, op. cit. I al *Diccionario Aragonés-Castellano / Castellano-Aragonés*, 2a edició, de Rafael Andolz, Zaragoza, 1984, es troba *bruco* com un dels equivalents del castellà *brezo* ‘bruc’ en la *fabla aragonesa*. *Brocosa* es troba, però, molt rarament com a llinatge.

41 També pot ésser portuguès i gallec.

5. Relació de cognoms corresponents a fitònims col·lectius citats als apartats anteriors que he trobat entre els habitants de Mallorca:

Abellanet, Arnet, Aulet, Avellaneda, Badosa, Boixeda, Canet, Colet, Fageda, Juaneda, Lloreda, Lloret, Malet, Massanet, Matosa, Millet, Pineda, Poblet, Ramoneda, Sureda, Vinyet, Bujosa, Carrascosa, Juncosa, Ortigosa.

Una ampliació de la recerca segurament em permetria afegir alguns altres cognoms a aquesta curta llista, però per a mi no resulta prou rellevant per compensar l'esforç que em suposaria, per la qual cosa, arribat a aquest punt, don la meva comunicació per acabada.